

БӘХТИЯР ВАҢАБЗАДӘ

Достлуғ
нәғмәси

БАКЫ · УШАГКӘНЧНӘШР · 1953

БЭХТИЯР ВАҲАБЗАДЭ

Достуру Нағмаси

Азәрбайҗан
Ушaq вq Кqнчлqр Өддбийагы Нqирийагы

Бақы — 1953

Б. Ғ. АХУНДОВ адында
Азәрбайҗан Республикасы
Ушaqи Бизнеспасы

УСТА БИЛМЭДИ КИ...

Дейирлэр, Горидэ кечмиш заманда,
Усталар устасы бир бәнна вармыш.
Княза имарэт, варлыя бина,
Языг йохсула да дахма гурармыш.

Имарэт тикэндэ, имарэт кими
Гэлби ишыгланар, кенишлэнэрди;
Тикдийи дахманын гара зүлмәтн
Онун үрәйинэ санки энэрди.

О, тикдийи бөйүк имарәтләрин
Әввәл өзүлүнү мөһкәмләдәрди.
Әсрләр боюнча учмасын дейә,
Ону бачардыгча дәрин эдәрди.

Тикдийи балача дахмалар үчүн
Биневрә гоймазды чох заман уста.

Нәдәнсә онларын мөһкәмлийини
Ялныз арзуларды танрыдан уста.

Дейирләр, Горидә бир йохсула да
Бу уста балача бир дахма-гурду.
Ай өтдү, ил кечди, учмады дахма,
Анчаг биналары заман учурду.

Уста билмәди ки, учур гәсрләр
Заманын һөкмүйлә әсәндә күләк,
Өзүлү бош олур чүнки онларын
Үрәйи бош олан сакинләри тәк.

Уста билсәйди ки, итмәйәчәкдир
Ялныз бу дахмада онун зәһмәти,
Заманын сирринә һейран галарды,
Дәрк әдә билмәзди о, бу һикмәти...

Уста билирди ки, дахмалар дейил,
Бөйүк имарәтләр яратсын кәрәк.
Уста билмәди ки, онун арзусу
Бу кичик дахмадан кәлиб кечәчәк.

Уста билмәди ки, башга тәмәлдир
Әбәди сахлаян, һәмән дахманы.
Дүшүнән бир бейин, янан бир үрәк
Бурда ярадачаг ени дүняны.

Уста билмәди ки, мөһкәмлийиндә
О бүтүн дүняда тәк олачагдыр.
Бу кичик дахмада бөйүк бир чаһан—
Дүнямызын өзү доғулачагдыр.

1951

О ХЭТЛЭР

«Ленин партиянын мэрамнама
лайнһэсини һэбсханада язмышды.
Мэрамнама ллайнһэси бир тибб ки-
табында сәтирләр арасында сүдлә
язылмышды.»

ҮИК(б) Партиясынын тарихиндэн

Мәһбәс гара... Дарысгал,
Сәғфи алчаг, ичи нәм.
Арзусу аләмләрэ сығышмаян бир аләм
Яшайыр дар гәфәсдә, яшайыр чохдан бәри;
Зәкасынын, гәлбинин аловлу шәфәгләри
Галын диварларыны ярыб кечир мәһбәсин,
Күнәш кими алышыр үрәйиндә һәр кәсин.
Өнүндә ачыг китаб, бир гәләмдан, бир дә
шам...

О, өзү мәһбус икән дүшүнүр сәһәр-ахшам
Байырда мәһбус олан халгын азадлығыны,
әбәди шадлығыны.
Көзләриндә чеврилир кәләчәк вараг-вараг.

О, китабы охумур... Гашларыны чатараг
Фикрә кедир...

Гырышыр кениш алны дәмбәдәм,
Әлиндәки тунч гәләм
Хәтләр арасындакы ағ бошлугда доланыр—
Сәтирләр арасында бир атәшин гәлб яныр,
Көстәрир миллионлара мүбаризә йолуну.
Азадлығын йолунда дөйүшдүйүндән ону
Салдылар дар мәһбәсә,

Дедиләр ки, һеч кәсә

Онун фикри чатмасын,
Әсрлик юхусундан гой халгы оятмасын.
Лакин онун әзмини нә бир горху, нә һәдә
Сарсытмады...

Вурушду

о, гара мәһбәсдә дә...

Гара мәһбәсдә Ленин

төкүб алын тәрини,

Язды, язды ағ сүдлә халгын ағ күнләрини.
Сәсләнди һәр кәлмәси чанлы бир һәят кими.
Өзүнүн яратдығы кизли тәшкилат кими,
Көзә көрүнмәйирди яздыглары о заман,
Олду бир топ күлләси һәр кәлмәси сонрадан.
Күлүр вараглар үстдә арзулар, хош
нийәтләр,
Бу күнләрин эшгилә дөйүндүкчә о үрәк.

Сталин өмрүнүн бир дегигәси,
Йүз иллик тэгвимин вәрәгләридир.

О өмрүн һәр кичик дегигәсиндә
Мин гара дахманын чырағы янмыш.
Онун һәят сачан һәр нәфәсиндән.
Бағлар чичәк ачмыш, торпаг оянмыш.

Ира мәнәббәтлә бахыр рәнһәрә,
Гыз өз көзләринә инанмыр дейән.
Дүшүнүр: «көрәсэн доғрудандамы
Сталин бабанын янындам мән?!»

О бөйүк инсанын өз әмәлидир,
Гызын янағында ачан чичәкләр.
Верир кәтирдийи чичәкләри гыз,
Бахыб күлүмсәйир рәнһәр бир гәдәр...

Гыз о чичәкләри бөйүк рәнһәрин
Өз әмәл бағындан дәриб кәтирмиш.
Бүтүн ушағларын мәнәббәтини
Күлләрин әтрилә она етирмиш.

Рәнһәр аста-аста дүшүнүр бу дәм—
Тезликлә дүняда шәр боғулайды.
Ира нә хәшбәхтдир... каш ки, дүнйанын
Бүтүн ушағлары белә олайды.

Бу көзәл анларда рәнһәр хәялән
Долашыр һәр ери, кәзир һәр ери.
Кечдийи ерләрдә басыр бағрына
Өмрүндә нәвазиш көрмәйәнләри.

Дурур көз өнүндә мәнһум әлләрин
Көксүнә вурулмуш чарпаз дағлары,
Бир парча чөрәкчин «ағ» чәнәблара
Әл ачыб диләнән һинд ушағлары.

Чатыб гашларыны кедир хәялә,
Дүшүнүр дәрдини о дәрин-дәрин—
Мәктәб әвәзинә карханаларда
Чан верән балача әмәләләрин.

О көрүр сабаһы, о көрүр һәм дә
Мәзлум ушағларын кәләчәйини,
Онларын бир заман, бу янындакы
Иракилә гонаг кәләчәйини.

Нә гәдәр хошбәхтдир о балача гыз!
Әл вериб күнәшлә көрүшдү бу күн.
Бүтүн һәятынын тэгвими үстә
Нүр сачды бир аны о бөйүк өмрүн.

1951

ГЫЗЫМ

Мәним сәккиз айлыг балача гызым,
Сән һәлә билмирсән нә олмуш бу күн.
Дүнянын бу күнкү изтирабыны
Һәлә дуя билмир гайғысыз көнлүн.

Сән һәлә билмирсән, янағымызда
Нечин киләләниб көз яшы дән-дән.
Нечин гызыл байраг башыны әймиш
Бизим дә балача пәнчәрәмиздән.

Сән һәлә билмирсән, нәдир бу яра,
Нечин о йолчулар пәришан кедир?
Атана, анана, йүз миллионлара
Һәят верән, өзү һәятдан кедир...

Сән һәлә билмирсән, нә олмуш, нечин
Көзүндән яш ахыр бүтүн хилгәтин.

Сән һәлә билмирсән, бу күн ән бөйүк
Бир матәм күнүдүр бәшәрийәтин...
Сән һәлә билмирсән, кедир дүнядан
Нәбзи, нәбзимиздә вуран бир инсан.

Сән һәлә билмирсән, һәятымызы
Дүнән өз әлийлә ярадан кедир.
Сән һәлә билмирсән, билмирсән гызым---
Чаһанын ичиндән бир чаһан кедир.

Сән һәлә билмирсән... Бу күнү анчаг,
Әзбәр биләчәксән, гызым, бир заман.
Гәлбин одланачаг онда, бу күнү
Сән инди һисс әдиб дуймадығындан.

Инди дуймасан да бир вахт бу күнлә
Гәлбин бир вурачаг, бир дөйүнәчәк.
Тәгвимдә көрдүйүн гара чәрчивә,
Сыхачаг көнлүнү бир мәнкәнә тәк.

Мәним сәккиз айлыг балача гызым,
Сән һәлә билмирсән, нә олмуш бу күн,
Дүнянын бу бөйүк изтирабыны
Һәлә дуя билмир гайғысыз көнлүн.

Бу илк сәккиз айы өмрүнүн, гызым,
Әзиз олачагдыр сәнә һәр заман—

Бу көзэл айлары, бу хош айлары,
Рәһбәрлә бир вахтда яшадығындан.

Сталин, адына өлүм ярашмыр,
Чүнки эмәлләрин һәятдыр сәнин.
Өмрү, инсанлығын өмрү гәдәрدير
Сәнин һәр сөзүнүн, һәр бир кәлмәнин.

Ата, көр ағ сачлы анам нә дейир:
— Олмасын өмрүмүн бир аны сәнсиз.
Тәсәввүр эләмәк мүмкүн дейилдир
Яратдығын ени дүняны сәнсиз.

Сәнин эшгин илә яшаянларын
Гәлбини әбәди дәрәд сара билмәз.
Һәятчүн чалышан, һәят оғлуну
Өлүм бу һәятдан гопара билмәз.

Эй өлүм! Нә гәдәр горхунчдур адын,
Инсан гүдрәтинә тәслим олмадын.
Рәһбәрин әкдийи торпагдан һәлә
Бәшәр нәсил-нәсил күл дәрәчәкдир.
Өлмәз Сталинин өлмәз ишләри
Эй өлүм, сәни дә өлдүрәчәкдир!

1953

СОВЕТ ҺӘКИМИ

«Биолокия һәят элмидир. Нә
үчүн сиз өз сәсинизи бу элмә өлүм
элминә чевирәнләрә гаршы йүксәлт-
мирсиниз?»

Америка микробиологларына
совет алимләринин мәтубундан.

Эйләшиб кечәләр иш отағында
Сәнән чыраглара од ахтарырсан,
Сән чалаглар әдиб өмүр бағында
Өлүмүн бағрыны сөкүб ярырсан.

Сәнин мә'на долу бу узун өмрүн
Арзусуз, диләксиз кечмәди бир ан.
Өмрүнүн үстүнә бир күн дә кәлди
Һәр хәстән һәята гайыдан заман.

Йүксәл, гүввәт алыб әмәлләриндән,
Вугарла кәзмәйә сәнин һаггын вар.
Бир нефт фәһләсини сағалданда сән
Көзүндә чанланыр тәзә буруглар.

Сөндөн һәят умур алим дә бә'зән,
Гыша чатан өмрү илк баһар олур.
О алимин ени ихтиралары
Сәнин әмәйинә миннәтдар олур.

Һәятдыр, һәятдыр мәрәмын ялныз;
Бу эшгә бағлыдыр көрдүйүн һәр иш.
Сән яхшы дуймусан, чүнки атамыз—
«Әң бөйүк капитал инсандыр»—демиш.

Дүнән курлаянда о дәли топлар
Енә әмәлинлә бизә чан вердин,
Һәяты горуян әлләринлә сән
Ганлы сәнкәрләрә шәфа кәтирдин.

Бахдын һәр ярая сән дөнә-дөнә,
Вахтсыз өлүмләрә аман вермәдин
Башында гыврылан һәр ағ түкүнә
Бир инсан һәяты бағлыдыр йәгин.

Чохуну чәбһәйә гайтардын... Онлар
Енә дә күкрәди, туфан гопарды,
Онларын атдығы һәр бир күлләдә
Мә'налы өмрүнүн бир аны варды.

Һәят ашигисән, эшгин баһардыр,
Ганунун шәфадыр, мәрәмын инсан....
Сәнин нә шәрәфли сәнәтин вардыр,
Нур яғыр хейрхаһ дуйғуларындан.

Ата гайғысыйла чәбһәдә һәр күн,
Ағыр яралары сағалдан заман,
Бә'зән өрпәирди башында түкүн
Эшитдийин фашист ганунларындан.

Онлар һәкимләрә демишдиләр ки,
«Шикәст салдатлары мәһв әтмәлидир,
Чүнки файдасыздыр онлар дөвләтә.
Буну фүрер шәхсән өзү әмр әдир».

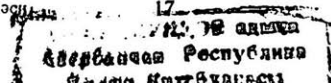
Сән онда бир даһа вурулдун йәгин
Бөйүк әмәлинә, бөйүк ишинә,
Инсанлара бизим дөвләтимизин
Бөйүк гайғысына, нәвазишинә.

Бу күн сәнин ганын яман гаралды
Охуюб гәзетдә бир һадисәни,
Тәбиб үрәйини бир дәһшәт алды
Горхунч дүшүнчәләр чулғады сәни.

Дедин өз-өзүнә:—Ағыр дәрләрә
Дәрман ахтаранда биз бурда һәр күн,
Американ һәкими «чарә» ахтарыр
Инсаны даһа чох мәһв әтмәк үчүн.

Тәбабәт! Һәятдыр бу элмин ады,
Ондан узаг олур һәр ган, һәр гада.
Бир һәят ишығы вар, зәһәр дадан,
Онун һәр буланыг дәрманында да.

99/105

Бу ки, рэзалэтдир дедин, доғрудан
Заманын гәрибә ишләри вармыш,
Оюнчаға дөнмүш әлләрдә инсан
Һәким дә һәята дүшмән олармыш?

Һәята бағлыдыр диләкләримиз,
Биз һәят, онларса өлүм ахтарыр.
Бөйүк кәләчәйә чан атырыг биз,
Онларын йолуну гаранлыг сарыр...

Алгыш, һәят үчүн чалышанлар!
Апарыр бу, бизи ени аләмә.
Ниййәт һара олса, мәнзил дә ора—
Өлүм ахтаранлар кедир өлүмә.

1951

КИТАБ

Китаб яхын бир достудур
Бу дүняда һәр бир кәсин.
Элә инсан вармы, көрән,
Чевирдийи вәрәгләрдән
Гәлби әсиб, титрәмәсин?!

Өтүб кечир заман, лакин
Бүтүн олуб кечәнләрин
Әкси дүшүб китаблара.
Биз онлардан өйрәнирик
Бу ағ сачлы гоча тарих
Һардан кәлиб, кедир һара.

Һәр сиррдән акаһ эдәр
Достум, ялныз китаб сәни.
Биз онунла өйрәнирик
Һәм енни, һәм көһнәни.

О, өз ширин сөһбәтиндән
Нә усанар, нә йорулар.
Нә вахт ону данышдырсаң
Сәнә бир дост, йолдаш олар.
О нә күсәр, нә инчийәр.
«Даим сәнә достам»—дейәр.

Китаб көзәл дуйғулардыр,
Онун кениш гәлби вардыр.
Биликләрин ачарыдыр
Китабларын ширин дили,
Инчи кими сыраланан
Һәр сәтри бир үрәк тели!

Китаб бөйүк мүәллимдир
Синәсиндә мин аләм вар.
О, сәни бир инсан кими
Каһ күлдүрәр, каһ ағладар.

Дили йохдур, о данышыр,
Һәр бир шейдән хәбәр верир.
Ата кими сәнә бә'зән
Китаб, доғру йол кестәрир.

Үрәйи йох, сөһбәтилә
Дөйүндүрүр үрәкләри.
Аяғы йох, гарыш-гарыш
Кәзир анчаг о ') ери.

Нәфәси йох, сөзләрилә
Гәлбин үстә од яндырыр.
Чаны йохдур, нәзәриндә
Аләмләри чанландырыр.

Ялан демәз һеч, вердийи
Һәр хәбәри о дүз верир.
Көзү йохдур, бу дүняны
Көрмәк үчүн о, көз верир.

Бир китабы сән илк дәфә
Охуянда мин илһамла,
Элә билки дост олурсан
Көрмәдийин бир адамла.

Севә-севә о китабы
Охуянда сән енидән
Санки көһнә достун илә
Көрүшүрсән бир даһа сән.

Гуртаранда бир китабы
Элә билки сән бу заман,
Ән меһрибан бир достундан
Һәмишәлик айрылырсан.

Лакин бүтүн китаблар да
Бәнзәмәйир бир-биринә.
Китаб вар ки, синәсиндә
Тиканы вар күл еринә.

Китаб вар ки, һәр сөзүндә
Мин аһу-вай, мин гәм олур.
Китаб вар ки, дара дүшсән
Сәнә бир дост, һәмдәм олур.

Китаб вар ки, әсрләрдән
Әсрләрә кечиб кәлир.
Китаб вар ки, чахмаг дашы...
Яндығыйла сөндүйү бир.

Китаб вар ки, мин ил әввәд
Язылса да тәзәдир о,
Бу күн белә үрәкләри
Чичәкләрлә бәзәдир о.

Әсрләрин галын тозу
Баса билмир ону бир ан.
Бир сөз белә дүшүб итмир,
Инчиләри сырасындан.

Китаб да вар, гуртарынча
Охуян лап чана кәлир.
Ичиндәки фикирләри
Чилидиндән тез көһнәлир.

Китаб да вар, гуртармамыш
Сән айрылсан әкәр, онда
Гәлбин галар чичәк кими
Вараглары арасында.

Дили йохдур, о данышыр
Һәр бир шейдән хәбәр верир.
Яхшы китаб ата кими
Сәнә доғру йол көстәрир.

Өлмәз Ленин—Сталинин
Чилид-чилид әсәрләри,
Шәфәг сачыр, нурландырыр,
Күнәш кими көйү, ери.

Милйонларын арзусундан
Яранмышдыр бу китаблар,
Одур ки, бу языларда
Һәр бир дәрдин әлачы вар.

Бу дүнянын һәр сиррини,
Бизә дейир бу китаблар.
Өмрүмүзүн йолларына
Нур чиләйир бу китаблар.

1952

БИР МАЯКДЫР

Бир китаб вар бу дүняда,
 Бу китабы дэфэлэрлэ охумушам.
 Сәһәр-ахшам,
 О мәнимлә бир һәмдәмдир,
 О мәним дүня бахышым, ән мүгәддәс
 әгидәмдир.
 Нечә дэфә чевирдийим
 варагларын һәшйәләри
 Долмуш кичик ишарәләр, гейдләрлә.
 Үзүмә бир аләм кими күлә-күлә,
 О, һәр дэфә охунанда, һәр сөзүндән,
 Ени мә'на дуюрам мән.
 Бу күн достлар,
 дүняда ән чох охунан бу китабдыр.
 Һәр кәлмәси
 һаггын сәси,
 һәр чүмләси
 ингилабдыр!

Бир маякдыр мүбаризә йолларында.
 һәят вардыр һәр сөзүндә.
 Бу китабын вараглары байраг олуб
 Ганад ачмыш ер үзүндә.
 Мачар, поляк, чин кәндлиси
 Бу байрагдан алды ишыг.
 Инди артыг,
 Бу байраға көз тикмишдир бүтүн дүня.
 Бу китабдан ишыг алыр
 Бу күн дүня.
 Бу китабла өйрәнирик гоча тарих
 һардан кәлиб һара кедир.
 Бу дүнянын илки нәдир, «сону» нәдир.
 Бу китабда биз көрүрүк
 Нә этмишдир ата дүнән,
 Нә этәмли огул бу күн.
 Айнасыдыр бу китабын һәр фәсли бир
 бөйүк дөврүн.
 Бу айнада айдын олур
 Әгидәләр, мәфкурәләр,
 Бу айнадан күнәш доғур—
 Күлүр сәһәр...
 Мәһкум әлләр ишыг алыр бу айнадан
 Дара дүшән бәхтинә йол ачан заман.
 Бу китабда һәр бир кәлмә
 Зүлм эвинә ләрзә салан
 топ сәсидир,

Һәр фәсли, һәр сәһифәси
 Бир тәрәгги пилләсидир.
 «Искрадан» сычраян од бөйүдүкчә
 аловланды,
 Бу аловла мүтләгиййәт дүнясынын көкү
 янды.
 Баһар олду бағчасында һәр бир өмрүн
 Бу көзәл күн,
 Партиянын тарихиндә күнәш олду,
 парылдады.
 Өлкәмиздә илк баһарын ад күнүдүр
 онун ады.
 Һәят бизә яр олмушдур
 О мәналы күндән бәри.
 Бу китабын сәтирләри,
 Фәһлә-кәндли синифинин
 Мүбаризә йолларыдыр.
 Илк арзусу, сон арзусу бу дүнянын
 баһарыдыр.
 Мәзлумларын ганы илә язылмышдыр
 бирәр-бирәр.
 Бу тарихин һәр бир или он еддинчи илә
 гәдәр.
 Бундан сонра күнәш доғур, ал гырмызы
 сәһәр кәлир.
 Азад, хошбәхт күнләр кәлир.

Гуртармайыр мүбаризә... давам әдир...
 Атылдыгча биз илләри
 Төкдүйүмүз алын тәри
 Языр ени бир фәсил дә бу китаба гызыл
 хәтлә
 Яшайырыг, ярадырыг мәнәббәтлә.

Алимләр дә ишыг алыр бу китабдан
 Элмин мин бир суал долу,
 О гаранлыг йолларыны ачан заман
 Онларын да бәләдчиси бу китабдыр,
 Һәр чүмләси мүшкүл галан
 Мин суала бир чавабдыр.
 Бир маякдыр мүбаризә йолларында,
 О, дүнән дә, о бу күн дә,
 Бу китабын вараглары байраг олуб
 Ганад ачмыш ер үзүндә.
 Бу күн достлар,
 Дүняда ән чох охунан бу китабдыр.
 Һәр кәлмәси
 һаггын сәси,
 һәр чүмләси
 ингилабдыр!

1952

БИР СТОЛУН БАШЫНДА

(Москвада тәһсилдә олан азәрбайчанлы йолдашлара)

I

Садә бир чаван идин сән дөрд ил бундан
габаг

Балача кәндиниздән Москвaya кәләндә.
Сәң хейли дәйишмиш гызындығын бу очаг,
Тамам башга бир аләм яшайыр инди сәндә.

Кәздикчә аддым-аддым сән бу нәһәк
шәһәри,
Өйрәнисән сиррини көйләрин дә, ерин дә.
Кремл улдузларынын мә'налы шәфәгләри,
Йолларына нур сачыр алышыб көзләриндә.

Пайтахтымыз ана тәк ачмыш сәнә гойнуну
Бала мәнәббәтилә севирсән ону сән дә.

Гәлбиндә ени аләм, ени дүня көрәрдик,
Һәр ил сән Москвадан Бакымыза кәләндә.

Бу күн сәнинлә биркә кәзирәм пайтахты мән,
Адамлар янымыздан көр нечә дә шән кечир.
Дейирәм, миллионларын ән мүгәддәс арзусу
Бу мөһтәшәм шәһәрин күчәләриндән кечир.

II

Биз кәлиб етиширик сәнин ятагханана,
Дейирсән ки, таныш ол сән мәним мәскәнимлә,
Ярашыглы отагдыр... Бурда таныш әдирсән,
Бир отагда галдығын достларыны мәнимлә.

Онларын бири түркмән, бири күрчү, бири
рус...
Чан кими бирләшдириб сизи достлуг үлфәти.
Дөрдүнүзү дә биркә дүшүндүрүр, а достум,
Биринизин арзусу, эшги, сөзү, сөһбәти.

Сиз әмәл йолдашлары, бир ердә
галхырсыныз,
Элмиң эниш-йохушлу, мә'налы йолларыны.
Бөйүк вәтән эшгидир, гәлбинизи чошдуран
Сиздән әсиркәмәйир вәтән дә өз варыны.

Бу балача отагда, өз әзиз достларынла
Сән дуз-чөрәк кәсирсән, бир столун башында.
Онлар яхшы билірләр, сәнин диләкләрини,
Бәлкә дә һеч онлары билмир өз гардашын
да.

Бир стол, дөрд чарпайы... бир дә кичик
шәкилләр
Ән көзәл зийнәтидир онун диварларынын.
'Асмыш кичик әксини бу столун башындан
Кимиси атасынын, кимиси өз ярынын.

Һәрәси бир диярдан олан бу адамларын
Шәкли бурда бирләшиб, бир дивара
вурулмуш,
Бу достлуг айләнизин биркә әзизләри тәк,
Онлар да бир-биринин бурда әзизи олмуш.

Йәгин бир илдән сонра гуртарараг мәктәби
Вида дейәчәксиниз, тәәссуфлә сиз она.
Сизи учурдуб йәгин о, бир ана гуш кими,
Сонра башгаларыны алачаг өз гойнуна.

Өтәчәк айлар, илләр... яшаячаг бу достлуг
Сиз бири-бириниздән олсаныз да узагда.
Лакин, яда саланда сиз кәнчлик илләрини,
Гәлбиниз бирләшәчәк бу балача отагда.

Сәнин ерлиләриндән кими көрсә достларын,
Сәни сорушачаглар, сәни әзизим, өнчә...
Бөйүк мараг ичиндә охуячаглар онлар,
Кәндинин дә адыны гәзетләрдә көрүнчә.

Пайтахтын һавасыйла нәфәс алыб
чатмысан
Достум, өз истәйинә, өмрүнүн бу чағында;
Бизим ана Москва бу күн сәнинлә биркә
Сәнин кичик кәндини бөйүдүр гучағында.

Кәздикчә аддым-аддым сән бу нәһәнк
шәһәри
Бир ингилаб яраныр фикриндә, сөзләриндә
Кремл улдузларынын мә'налы шәфәгләри
Парылдайыр, көрүрәм, ишыглы көзләриндә.

1950

САДЭ АДАМЛАР

«Мэн элм, тасэррүфат вэ хэрби
ишин бүтүн саһэлэриндэ бизим бө-
йүк дөвлөт механизмини ишлэк һал-
да сахлаян садэ, ади, төвазөкар
адамларын сағлыгына, бу «винтла-
рин» сағлыгына бадэ галдырырам».

И. Сталин

Йохдур вэзифэнин, ишин, сэн'этин
Бөйүйү, кичийи инан ки, биздэ.
Вэзни, дэрэчэси һәр бир һөрмөтин
Әмәклэ өлчүлүр вэтәнимиздэ.

Лайигдир һөрмәтэ, шөһрәтэ, ада
Көрдүйү иш гэдәр һәр кәс дүняда.
Гиймәти бөйүкдүр биздэ зәһмәтин
Биздэ мейярыдыр әмәк һөрмәтин.

Мәним кәнч охучум, буну яхшы бил
Шөһрәт дэ зәһмәтдән гүввәт алмалы,
Вэзифә инсана шан-шөһрәт дейил,
Инсан вэзифәйә шөһрәт олмалы.

Һеч вахт алдатмасын тәм-тәраг сәни,
Зәһмәтлэ шөһрәтэ чатар һәр инсан,
Ән ади, ән кичик бир вэзифәни,
Истәсә зәһмәтлэ бөйүдәр инсан.

Инсандыр һәр шейи мә'наландыран
Саат нә кәрәкдир заман олмаса.
Дүняда ән көзәл бир мәнзәрәни
Ким дуяр, нә дуяр инсан олмаса?!

Бөйүк вэзифәми, сәнчә эй чаван,
Бир кәнд мәктәбиндә зәнкчалан олмаг?р
Лакин о гарынын өз пешәсинә,
Өз ишинә олан севкисинә бах.

О билир, чалдығы зәнкин сәсиндә
Әлмлэ инсанын үлфәти вардыр.
Йүзләрлэ гөнчәнин етишмәсиндә
Онун да азачыг хидмәти вардыр.

О, зэнки тез чалса бирчә дәгигә
Шакирд бир мисалы һәлл эдә билмәз,
Ил бою йығылан бу дәгигәләр
Башга бир күн илә әвәз эдилмәз.

Онун көз өнүндә көрпә шитилләр
Бой атыр, севинир бундан гары да.
Һәр учалан бойда учалыр онун
Көзәл дуйғулары, арзулары да.

Сөйлә чаван оғлан, бир сөйлә сән дә
Дуя билмисәнми, өмрүндә буну—
Ачыбмы көнлүндә күлләр, көрәндә
Дүнәнки гөнчәнин күл олдуғуну?!

Һазыр күлә бахмаг нәдир, сән кәрәк
Көрәсән һарадан, о нәдән чыхыр?
Кәрәк сейр эдәсән өз көзләринлә
Күл нә чүр ачылыр, дүймәдән чыхыр.

Бөйүйүб гарынын көзү өнүндә,
Учмуш йүз бала гуш өз ювасындан.
Ана гушлар кими севинмиш о да
Пәрваз эдәнләрә бахдығы заман.

Раст хәләндә кечмиш шакирдләрә о
Аһ, нәләр дүшүнүр, нәләр бир анда...

Вахтилә сайдығы дәгигәләри,
Көрүр бу чаванын уча боюнда.

О көрүр, дүнәнки көрпәләр бу күн,
Һәрәси бир ердә юрд-юва салмыш.
Вахтилә чалдығы зәнк сәсләриндән,
Һәр кәнддә, шәһәрдә бир сәс учалмыш.

Бәсләйиб гәлбиндә бу дуйғулары
Һәр күн бир мәртәбә учалыр гары,
Севә билдийичүн өз сәнәтини,
Газаныб һамынын мәнәббәтини.

Мохдур вәзифәнин, ишин, сән'әтин
Бөйүйү, кичийи инан ки, биздә;
Вәзни, дәрәчәси һәр бир һөрмәтин
Әмәклә өлчүлүр вәтәнимиздә.

1953

ДЭМИРЙОЛЧУ

Элиндэки фанар илэ ишыгладыб дөврэсини,
Дэмир хэттин яны илэ кедир гоча

дэмирйолчу.

Узаглардан эшидинчэ паравозун фит сэсини
Билир хансы йолла кэлир, билир хансы

гатардыр бу.

О, өмрүнүн ярысыны кечирмишдир бу

йолларда,

Сөндүрмэмиш фанарыны нэ боранда, нэ дэ
гарда.

О, нэр дэфэ ағ ишыгла өтүрдүкчэ бир гатары
Өтмүш онун үрэйиндэ вүсал, севинч,

далгалары...

Бу мүгөддэс дуйгулардыр гүввөт верэн

даим она,

Өз ишийлэ чавабдеһдир, о, минлэрин
һэятына.

Сон вагонун дал ишығы яваш-яваш
кичилдикчэ

Зәһмәтинин мә'насыны о бөйүдүр нэзәриндэ.
Дэмир хэттэ баха-баха еридикчэ о нэр кечэ,
Охуюр өз һэятыны бу хэтлэрин үзәриндэ.

О, дүшүнүр гүдрәтинэ далыб ширин
зәһмәтинин,

Вагонларын архасынча учурур өз хэялыны.

О, сәрнишин гатарынын сүр'әтиндэ көрүр
йәгин

Ана-бала көрүшүнү, севкилилэр вүсалыны.

Өтүрдүкчэ о даш йүклү, тахта йүклү
гатарлары

Дурур тэзэ тикинтилэр көз өнүндэ
гатар-гатар.

Достлар, бизим бу һэятда, бизим нәһәнк
гургуларда

Гоча дэмирйолчунун да кичирик бир
хидмәти вар.

Өмрүнүн чох кечәсини о кечирмиш бурда
белә,

Сәһәр исә башгасына тәһвил вермиш өз
ерини.
Ачмыш гоча дәмирийолчу өз мә'налы
кечәсийлә
Гатарларда сағ-саламат кедәнләрин
сәһәрини.

1950

ИСТИРАҖӘТ ШЕИРЛӘРИ

1. Рус нәғмәси

Басыб кениш синәсинә
Бир рус оғлу баян чалыр,
Сәсләр дашлы чай сели тәк
Каһ учалыр, каһ алчалыр.
Топланыб көз гырпымында
Баянчынын дөврәсинә
Далыр бүтүн динчәләнләр
Бу нәғмәнин хош сәсинә.
Күрчү, өзбәк, газак, түркмән
Гулаг асыр, фикрә далыр
Сәсләр дашлы чай сели тәк
Каһ учалыр, каһ алчалыр.
Үрәкләрдә гушлар өтүр
Күлүр чичәк, ачыр ярлаг.
Чалынан рус нәғмәсидир,

Һамы дуюр ону анчаг!
Һамы, һамы зүмзүмәйлә
Тәкрар эдир бу нәғмәни
Һамы кими ганадында
Учурдур бу нәғмә мәни.
Ағыр-ағыр динләдикчә
Унудуруг биз һәр шейи.
Нәзәрләрдә ганад ачыр
Рус гэлбинин әнкинлийи.
Нәғмә ахыр... Нәғмә ахыр,
Һамымыза нәш'ә верир,
Нәғмә бүтүн көнүлләри
Бир нөгтәдә бирләшдирир:
Әлә бил ки синәмиздә
Дағ бойда бир үрәк вурур—
Бу—милләтләр гардашлығы,
Бу—милләтләр достлуғудур.

2. Һамы сәнин эзизинди

Һәр ян сакит...
Нә бир сәс вар,
нә бир сәда...
Сән әйләшиб юмшаг, мәхмәр креслода
Динчәлирсән...
Түл пәрдәдән сүзүләрәк
Сачларына сығал чәкир
Пәнчәрәдән ахан күләк.

Сән иш көрдүн, тәр ахытдын...
Севдийинчин бу вәтәни
Өз гойнунда гайғыларла
Әзизләйир вәтән сәни.
Нефтчи гардаш, бизим заман
Тамам башга бир замандыр,
Әвдән узаг, бурда сәнә
Һамы доғма, меһрибандыр.
Инчимәсин аягларын—дейә, бурда
Пилләләрдән сәни лифтлә галдырырлар,
Бурда, гардаш, һәр шейдә бир нәвазиш вар.
Һара кетсән аяғынын алтындакы
Әлван, ипәк халчалардыр,
Сәнә бөйүк гайғы вардыр.
Һәкимләр дә хәбәр алыр
Әһвалыны ахшам, сәһәр,
Әсир сәнин үзәриндә
Ярпаг кими, хидмәтчиләр,
Ятаг достун, о рус оғлу
Көрүрсәнми нә оғландыр.
Бир ганундур онун үчүн
Һәр бир арзун,
Сәнә нечә меһрибандыр.
Күндә сәндән нечә дөфә сорур әһвал.
Әкәр ята билмәйирсән сән ишыгда
Китабыны атыр дәрһал,
Тез кечирир о чырағы.
Һәр күн илкин сәһәр чағы

Одур сәнә—Сабаһыңыз хейир—дейән,
Дуюрсанмы бунлары сән?!
Нефтчи гардаш, бизим заман
Тамам башга бир замандыр;
Эвдән узаг, бурда сәнә
һамы әзиз, меһрибандыр.
Дарыхмырсан бурда әсла,
Гоншун, гоча украиналы шахтачыйла
Билярд, шахмат ойнайырсан
сән һаһардан шама гәдәр,
Һеч билмирсән һечә кәлиб кечир күнләр,
Удузанда сән онунчун әл ағачы яздырмысан,
Үстү зәрли һахыш-һахыш...
О удузуб, сәнин үчүн
бир тикмәли көйнәк алмыш.
Әвинизә достундан да язмышан сән,
Достун да өз әвләринә языб сәндән.
Гоша салам алырсының
Әвиниздән һәр икиңиз.
Гардаш, бурда бир аилә олмушуг биз
Бурда кимә истәйирсән
Өз арзуну даныш, билдир
Көрәчәксән онун гәлби
Сәнинкинә яд дейилдир.
Һамы сәни баша дүшүр—
Әзизиндир һамы сәнин,
Биз һамымыз өвладыйыг бир вәтәнин,
Бир ағачын мейвәләри

Бир торпагдан гита алар,
Бир заманда әтә кәләр, чана долар.
Һарда олса
Бир-биринин әзизидир,
Бир аиләдир оналтылар.

3. Истирахәт әви

Дағын дөшүндәки бу әвә бах бир,
Нечә гүрурлудур, кәзәлдир бу күн.
Һәр ил йүзләр илә гонаглар кәлир,
Онун гучағына динчәлмәк үчүн.

Бу күн бир айымыз тамамдыр бизим,
Бу күн айрылырыг биз дә бу әвдән.
Гушлар нәғмә дейир... һәр кичик сәсдә
«Яхшы йол, уғурлар!...» эшидирәм мән.

Әв исә баһараг бу дәм арһадан
Санки күлүмсүнүр бизә азачыг,
Башы юһарыдыр, чүнки биз инди
Кәлдийимиз кими дейилик, артыг.

Онун динч, асудә отагларында
Бир ай гайғы илә бәсләнмишәм мән.
О шаддыр, севиһир гонагларыны
Истәдийи кими өтүрдүйүндән.

Элэ бил о дейир:—«Эсиркэмэрэм
Варымы, йохуму гонагларымдан.
Күлүр даш-диварым, зәһмәт чәкәнләр
Гойнумда әрк илә динчәлән заман.

Мәним гапыларым өз эвләри тәк
Ачыгдыр үзүнә зәһмәткешләрин.
Бизим өлкәмиздә өз гиймәти вар,
Намусла төкүлән һәр дамла тәрин.

Мән һәр гонағымы өтүрән заман,
Дейирәм: шөһрәтин һәр ердә артсын,
Сән бир дә кәләндә, дөшүндә ачан
Зәһмәт күлләринин бири дә артсын!

Кет, сәнин әлинлә вәтәнимиздә
Һәр күн мин той—бусат, мин чәләл олсун,
Бир дә гайыданда дейим ки, сәнә
Чәкдийим о зәһмәт гой һалал олсун!»

Бир ай бу бинада әзизләнмишәм,
Һәр бағы, бағчасы танышдыр мәнә.
Инди айрылырам, дөнәчәйәмми
Бу әзиз биная бир дә мән енә?

Билмирәм ки, нечә разылығымы
Билдирим бурдаки хидмәтчиләрә.

Онлар йохлаяраг сәһһәтимизи
Гайғы кәстәрмишләр күндә йүз кәрә.

Һәр кечә, бачылар пәрванә кими
Дөнмүш башымыза һей яна-яна,
Ширин олсун дейә бизим юхумуз
Онлар зәһәр гатмыш юхуларына.

Дағын дөшүндәки эвә бахын бир,
Бу күн йола салыр, айрылырам мән...
О шаддыр, севинир өз гонағыны
Истәдийи кими өтүрдүйүндән.

Бу дәм бир сәс гопур гәлбимдән мәним:
—Топладығым гүввә һәдәр кетмәсин,
Бир даһа бу эвә дөнәндә мәнә
Бу эв—һалал олсун зәһмәтим!—десин!

1952

ТЭЛЭБЭ—МҮЭЛЛИМ

I

Кедир аста-аста элиндэ kitab,
Энсиз кэнд йолуйла чаван бир оғлан,
Төкүлүр, атдыгча аддымларыны,
Севинч улдузлары бахышларындан.
Бу кэнддэ доғулмуш, будур о енэ
Гайыдыр, гайыдыр өз кэндлэринэ.

Бу күн эн севимли күнүдүр онун,
Үрэйи фэрәһдән дөнүбдүр даға.
Севинчи көксүнэ сығмыр, бу кәнчэ
Шәһәр ганад вермиш кэнддэ учмаға.
Гайыдыр, гайыдыр о енэ кэндэ,
Ону саламлайыр чөл дэ, чәмән дэ.

Ушагкән кечдийи һәр кичик чығыр
Она башга чүрә көрүнүр инди.

Бөйүк арзуларла кетмишди кэнддән
Ени арзуларла о дөнүр инди.

Ушагкән кетмишди, инди чавандыр
Сәрв ағачы кими бою учалмыш.
Юхусуз кечәләр вериб өмрүндән
Галын kitabлардан о билик алмыш.

Билик газандырмыш она бу күнү,
Чалышыб, тәр төкүб кечә вә күндүз,
Алдығы билийин шәфәгләриндән
О, шам яндырачаг бу кэнддә йүз-йүз.

Ширин арзулары көйәрчин кими
Учуб истәдийи будаға гонмуш,
Он ил тәһсил алыб о гуртардығы
Мәктәбә мүәллим тә'йин олунмуш.

О, дүз беш ил габаг, айрылан заман
Өртмүш гапысыны һәммин мәктәбин.
Бу күнсә ачачаг һәмән гапыны,
Она лайиг олан мүәллим тәкин.

II

Мәктәб... Будур, кечмиш мүәллимләри
Ону гаршылайыр дост кими инди.

Гэлб ачан, мә'налы, бу хош көрүшдән
Бүтүн үрәкләрә шәфәг чиләнди.

Гоча бир мұәллим өпәрәк ону
— Нә хош анлары вар—деди—бу өмрүн,
Сәадәт дейилми өз шакирдини,
Бир мұәллим көрмәк, мұәлим үчүн?..

Оғлум, бу севинчин мә'насы вардыр,
О, бирчә сөз илә дейилир анчаг:
Бизим ән мүгәддәс мәрамымыздыр,
Учалмаг, учалмаг енә учалмаг...
Йүксәлиш эшгилә яшайырыг биз,
Бизимлә йүксәлир ана кәндимиз.

III

Зәнк олду... Бу зәнки эшидинчә о
Гәлбинин телләри санки дилләнди,
Чох чағырмыш ону бу зил сәс, анчаг
Ону башга ишә чағырыр инди.

Ону өйрәнмәйә чағыран бу сәс,
Инди өйрәтмәйә чағырыр, достлар!
Бир ердә саймағы севмәйир заман,
Өмрүн нә мә'налы пилләләри вар...

Орта чәркәдәки икинчи парта
Синфә кирән кими чәлб этди ону.

Көрән ушаглар да һисс этдиләрми
Тәзә мұәллимин тутулдуғуну

О бир ан сарсылды, сонра дикәлиб
Һәмин о партая енидән бахды.
Әзиз ушаглығын хатирәләри
Үрәйиндә һәзин бир из бурахды.

Бу онун ерийди, индийсә орда
Әйләшмиш бир кичик гаракөз оғлан,
Көрән һансы диләк охунур бу күн
Онун да мә'налы бахышларындан?!

Онун да гәлбиндән кечирми бу дәм,
Мұәллими кими мұәллим олмаг?
Бәлкә дә беләдир, беләдир, бәли—
Бизим эшгимиздир даим учалмаг!

1951

СЭАДЭТ КЕШИКЧИСИНЭ

Сэн кешик чэкэндэ сэрһэд боюнда
Сонсуз гүдрэтини бу чаһан билир.
Кичик бир һәнирти дуйдуғун анда
Вүчудун бүсбүтүн гулаг кәсилир.

Вәтән, кешийинә көндәрмиш сәни,
Онун бөйүк әзми яшайыр сәндә.
Күдүрсән әлләрин сәадәтини,
Дүшмән кешикчиси зүлмү күдәндә.

Ялныз бир кечәлик бу бөйүк ишин,
Өмрүнә-күнүнә бир ифтихардыр.
Сәнин кешийиндә, а достум, йәгин,
Милйон көрпәләрин юхусу вардыр.

Бүтүн ер үзүндә илк сәадәтин,
Ән көзәл бир ерин* кешийиндәсән.
Сән азад һәятын, азад зәһмәтин,
Азад күлүшләрин кешийиндәсән.

Бөйүкдүр ишинә инамын сәнин.
Көзүн гырғы көзү, гәлбин мәтиндир.
Сүлһүн кешийиндә дуран өлкәнин,
Кешийиндә дурмаг шәрафәтиндир!

1951

* Бурада ер, өлкә мә'насында ишләнмишдир.

Достлар, инанмайын, инанмайын сиз
Онларын эбәди силиндийинә.
Силиб тахтадаки языларымы
Бир кичик вәсигә вердиләр мәнә;

Санки вәсигәмә йығылыб күлүр
Бүтүн о рәгәмләр, бүтүн о сөзләр.
Өмрүмүн йолуну көстәрир мәнә
Бу күн о рәгәмләр, бу күн о сөзләр.

1952

ЯЗЫ ТАХТАСЫ

Битирдим мәктәби бу күн мән демәк
Чан алыб юхусуз кечәләримдән.
Он ил бу тахтада языб силәрәк
Нә гәдәр тәбашир ишләтмишәм мән?!.

Ай язы тахтасы, язы тахтасы
Мән сәндә нә гәдәр язы язмышам?
Һәр кичик рәгәми, һәр кичик сөзү
Синәндә мин дәфә азы, язмышам.

Лакин һеч бири дә бурда галмамыш,
Тахта тәмизләнмиш башгаларыйчүн...
Яздығым рәгәмләр, яздығым сөзләр,
Мәкәр из салмамыш һеч ердә, бу күн?!.

ХИЗЭК

«Дүняда кечмәсин бош, чаван чагын,
Йол кет ки, күчлүдүр инди аягын»

Н и з а м и

Бизим эвин янында
 Һүндүр бир тәпә варды,
Ора ушаглар үчүн
 Оюн ери оларды.
Гышда хизәкләр үстә
 Сүрүшәрдик биз орда.
Енкило, чилинкағач*
 Ойнаярдыг баһарда.
Нәдәнсә көрпәликдән
 Мән гышы чох севмишәм.
Гар яған кими орда
 Сүрүшмәк олмуш пешәм.

* Ушаг оюнларыдыр.

Буз үстүндә яғ кими
 Сүрүшәрди хизәйим,
Һамыны өтмәсәйдим,
 Динчәлмәзди үрәйим.
Тез кедиб көтүрәрдим,
 Илк гары көрән кими,
Сон гарда төвләмизә
 Атдыгым хизәйими.
Кедиб көрәрдим онун
 Пас атмыш дәмирләри.
Она әл дәймәмишдир
Ахы, бир илдән бәри.
Тез хизәйи көтүрүб
 Илкин сүрүшүм дейә,
Яваш-яваш галхардым
 Бизим һүндүр тәпәйә.
Орая дырмашынча
 Йүз дәфә йыхылардым,
Ахырда әлдән дүшүб
 Мән лап йорғун олардым,
Зирвәсинә чатынча
 Дәрәрдим нәфәсими.
Фәрәһимдән күләрдим
 Мәгсәдә чатмыш кими.
Тәпәнин зирвәсиндән
 Күллә кими энәрдим,
Аһ... Бу көзәл оюндан
 Мән нечә севинәрдим!..

Элэ билирдим ки, мән
Ганадланыб учурам,
Өзүмү көйдө сүзән
Бир гуш саныб, учурам.
Узун сүрмөзди бу һал,
Дүзәнлийә чатанда,
Хизәйим даянарды,
Даянарды бир анда.
Инди кәл бир дә башла
Галхмаға бу тәпәни.
Йыхылардым, дулардым,
Йохуш йорарды мәни.
Дейәрдим:—Нолайды каш
Ашағы эндийи тәк,
Юхары да гуш кими
Өзү галхайды хизәк...

Йорулдум бир күн тамам
Зәһләм кетди хизәкдән,
Бунунла ойнамарам
Дедим даһа бир дә мәһ
Хейли вахт кечди... Анчаг
Дүшүрдүм һәрден енә
Ганад ачыб гуш кими
Сүрүшмәк һәвәсинә.
Лакин енә юхары

Галхмаға инчийәрдим,
Хизәк яда дүшәндә
Өз-өзүмә дейәрдим:
Аһ, нолайды... Юхары.
Өзү галхайды хизәк,
Әзиййәт чәкмәйәйдим
Ашағы эндийим тәк...
Буну билинчә бабам
Хейли данлады мәһни
Деди:—Сүрүшмәк үчүн
Галхмалысан тәпәни.
Деди:—Бала, буну сән
Бир дәфәлик яхшы бил.
Энән заман алдығын
Нәш'ә, бош нәш'ә дейил.
О, чәкдийин әзабдыр,
Әзиййәтдир... Бир анда
Чыхыр, чанындан чыхыр
Сән гуш кими учанда.
Буз үстә дырмашмағын
Дадмасан зәһмәтһини,
Сүрүшмәйин дә әсла
Дуймазсан ләззәтһини!

1951

СЭНИН МҮЭЛЛИМЭН

Мәним балача достум,
Унутма сән бир ан да,
Кечәдән хейли кечмиш
Сән раһатча ятанда
Нәлә яныр чырағы
Сәнин мүәллимәнин.
Бәлкә дүнән яздығын
Язына бахыр сәнин.
Диггәтчилдир, дәриндир,
Сәлигәси көзәлдир,
Бурахдығын сәһвләри
Тапыб, бир-бир дүзәлдир.
Хәтләрин арасында
Гойдуғу ишарәләр
Сәнә дүз йол көстәрән
Гызыл маяка бәнзәр,

Бу маяклардан ишыг,
Вә гүввәт алачагсан,
Сән элмин йолларындан
Кечиб учалагчасан.

♦♦

Каһ да ачыб өнүндә
О, галын китаблары
Охуюр аста-аста,
Охуюр кечә яры,
Сөзләрдән эвләр тикир
Фикриндә ме'мар кими.
(Баласына дән кәзән
О, ана гушлар кими)
Сабаһ сәнә демәйә
Көзәл сөзләр ахтарыр.
О дуйдугча бунлары
Көнлүнү һәйчан сарыр,
Дурур көзү өнүндә
Сәнин гара көзләрин.
Сәнсә элә бу заман
Ятырсан ширин-ширин.
Мүәллимән сәнинчүн
Нәләр эдир, көр, нәләр
Сән дә ону сев, гузум,
Сәни севдийи гәдәр.

1953

АЗАД КҮНҮН КЭЛЭЧЭКДИР

Мәһкум, гоча Һиндистанын
Өзү бойда дәрди вардыр.
Дехли түтүн фабрикинин
Фәһләләри ушаглардыр.
Будур бири, Анни Доби,
Онун вур-тут беш яшы вар
Түтүн эшир... өмрү бою
Янағында көз яшы вар.
Языг бала, көрпә гузу
Ойнамалы бу чағында
Ядлар сәнин күлүшүнү
Гурутмушдур додағында.
Дағлар дөлән бир аһ гопду
Мәним дәрдсиз үрәймдән,
Сәнин мискин һятыны
Бир китабда көрдүкчә мән*

* О. Четкинанын «Мөчүзәсиз Һиндистан» китабына ишарәдир.

Хәялымда сәнин үчүн
Сәадәтли күнләр көрдүм.
Өз балача гардашымы
Сәнин илә өпүшдүрдүм..
О тез сәни гучаглады,
Бу дәм мәнә элә кәлди
Һәмәшыны көрән кими
Тез гардашым дилә кәлди:
«Кәл дост олаг, сәнин кими
Мәним дә дүз беш яшым вар.
Бағчамызда дейәрәм ки,
Мәним тәзә йолдашым вар.
Сән Аннисән, мән дә Азад
Кәл ойнаяг бир ердә биз,
Биз бурада ойнайынча
Гой союзун хөрәйимиз.
Сән түтүнлә ойнайырсан,
Кечирмирсән бош бир аны
Түтүн писдир, бурах ону
Сәнин топун, куклан һаны?
Кәл ойнаяг, мәним достум,
Адам бундан һеч доярмы?
Мән минмишәм өз атымы
Де сәнин дә атын вармы?
Түтүнүн һәр саплағыны
Овхалайыб сән гырырсан
Учур көйдә түтүн тозу,
Көр нечә дә асгырырсан?!

Мән истәдим бир күн чәкәм
Гардашымын папиросуну
Көрдүм яман зәһәрлидир,
Ачыгланыб диддим ону.
Түтүн яман ачы олур,
Җеч онунла ойнама сән.
Кәл атымы верим сәнә
Җарда вардыр бу кәһәрдән.
Кедәк бизим бағчамыза,
Кәзәк бизим чөл-чәмәни
Сачларына сығал чәкәр,
Мүәллимәм охшар сәни...»

Анни Доби, достун олмуш
Әзәл күндән мәләл сәнин,
Бир дөфә дә сачларына
Җеч дәймишми сығал сәнин?!

Анни Доби, Анни Доби
Сән дүняда нә көрмүсән.
Көрдүйүн һәр хош не'мәтә
Ялныз көкс өтүрмүсән.

Сәнин кичик үрәйиндә
Дәрдләрин вар йығын-йығын.
Анни, нә тез оғурланды
Сәнин шылтаг ушагылығын.
Сөйлә мәним кичик достум,

Сән чанлымы, хәялмысан?
Гора икән мөвүч олдун,
Көрпә икән гочалмысан.
Ушаг икән кәсилибдир
Ағыр һәят сәнә зиндан
Вәтәнинин көйләриндә
Сән ишыгсыз бир улдузсан.
Чүнки сәнин вәтәнини
Талан әдир гәсбкарлар
Сигар әдиб өмрүнүзү
Түстүләдир гәсбкарлар.
Сарыр Лондон көйләрини
Бу түстүләр бир булут тәк...
Булутлардан туфан гопар,
Көй курулдар, чахар шимшәк.
О шимшәкдән яранараг
Сән енидән доғуларсан
Җиндистанын көйләриндә
Сөкүлән бир дан оларсан.
Җиндлиләри яшадан да
Бу арзудур, бу диләкдир.
Сәнин, бизим Азад кими
Азад күнүн кәләчәкдир!

1951

КИТАБЫН ИЧИНДӘКИЛӘР

Уста билмәди ки	3
О хәтләр	6
Балача бир гыз	9
Гызым	12
Совет һәкими	15
Китаб	19
Бир маякдыр	24
Бир столун башында	28
Садә адамлар	32
Дәмирьолчу	36
Истирахәт шеирләри	39
1. Рус нәғмәси	39
2. Һамы сәнин әзизиндир	40
3. Истирахәт әви	43
Тәләбә—мүәллим	46
Сәадәт кешикчиси	50
Язы тахтасы	52
Хизәк	54
Сәнин мүәллимән	58
Азад күнүн кәләчәкдир	60

Редактору *О. Сарывәлли*
 Рәссамы *Һ. А. Ағаев*
 Техредактору *В. Гаврилова*
 Корректору *Р. Шыхәмирова*

Чапа нмзаланмыш 31/VII-1953. Кағыз форматы 70×108²/₃₂—1—2,7
 чап листи (Учот нәшрийят лисги 2). ФГ 01376. Сифариш № 171.
 Тиражы 10000.

Азәрбајҹан ССР Мәдәнийәт Назирлиһинин «Гызыл Шәрг» мәтбәәси.
 Баһы, Һәзи Асланов күчәси, 80.

70 гоп.

7—10

1953

302

БАХТИЯР ВАГАБЗАДЕ
ПЕСНЯ О ДРУЖБЕ
(на азербайджанском языке)

Азербайджанское
Издательство Детской и Юношеской Литературы
Баку * 1953